

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 15 februari 1934 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om vissa ändringar i gällande grundlagsbestämmelser angående den tid, för vilken allmänna val till andra kammaren bliva gällande.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 157, har herr *Anderson* i Norrköping *m. fl.* hemställt,

1) att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling ville antaga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 17 i riksdagsordningen.

§ 17.

1. Val till — — — — — vallagen sägs.
2. Förordnar Konungen om nya val, skola dessa ofördröjligen förrättas och gälla, vid förordnande under något av en lagtima riksdags tre första år, för den tid, som återstår av fyraårsperioden, och vid förordnande under det fjärde året, intill nästkommande fyraårsperiods slut.
3. Avgår riksdagsman — — — — — återstående tiden.

2) samt att riksdagen jämväl måtte besluta antaga som vilande sådana ändringar av regeringsformen och riksdagsordningen, att till urtima riksmöte den höst, under vilken ordinarie val till andra kammaren ägt rum, den nyvalda och icke den dittills sittande riksdagen inkallas.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Ordinarie val till riksdagens första och andra kammare gälla för en tid av åtta respektive fyra år, räknade från och med januari månads början året efter det, under vilket valet skett. Kungl. Maj:t äger likvisst, innan denna tid tilländalupit, förordna om nya val i hela riket till båda kamrarna eller den ena av dem, dock att lagtima riksdag, som utan egen begäran upplösts, innan den varit samlad fyra månader, ej vidare må upplösas av Kungl. Maj:t, förrän fyra månader förflutit från det senare sammanträdet början.

I motionen I:239 vid 1930 års riksdag angående grundlagsändringar för

åstadkommande av en på folkets och representationens förtroende grundad stark regeringsmakt föreslogs i syfte att underlätta upplösningsrättens praktiska användning, »att andra kammarens 4-årsperiod räknas från nyval, även om nyvalen ske i följd av kammarens upplösning». Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet (utskottets utlåtande nr 20) och avslogs av riksdagen. Till stöd för sitt ståndpunkttagande anförde utskottet, att en utsträckt användning av upplösning sinstitutet, som kunde väntas bli följd av den föreslagna reformen, icke vore eftersträfvansvärd. Härjämte framhöll utskottet, att partistriderna vid nyval efter en upplösning i regel koncentrerades kring en viss eller vissa speciella frågor, och att dessa val därför icke med säkerhet gäve det allsidiga uttryck för den allmänna opinionen som i ordinarie ordning företagna val. Utskottet erinrade dessutom därom, att den i vårt land genomförda och som förmånlig erkända ordningen med andrakammarval och kommunala val omväxlande vartannat år skulle rubbas genom den föreslagna reformen.

Det i förevarande motion II:157 väckta förslaget avser främst att nyval till andra kammaren efter upplösning under fjärde året av en valperiod icke såsom nu skall gälla endast till årets slut utan till slutet av nästa fyra-årsperiod.

Det huvudsakliga syftet med förslaget är regeringsmaktens stärkande. *Utskottet.* Detta problem bör emellertid upptagas till behandling i ett annat och vidare sammanhang än som skett i motionen för att ett praktiskt resultat i frågan skall kunna ernås. Men även fränsett detta förhållande kunna vägande erinringar riktas mot motionärernas förslag om giltighetstiden för nyval till andra kammaren efter upplösning under fjärde året av en valperiod. Sålunda träffas i viss omfattning jämväl föreliggande motion av de av utskottet år 1930 anförda betänkligheterna mot införande i vår konstitutionella rätt av ett efter utländskt mönster uppbyggt system med rörliga valperioder. Visserligen skulle enligt förslaget gällande ordning med valfria år omväxlande med valår icke rubbas. Men även vid nyval till andra kammaren efter upplösning under det sista året av en valperiod äger erinringen giltighet, att partistriderna vid nyval efter upplösning i regel koncentreras kring viss eller vissa speciella frågor, och att dessa val därför icke med säkerhet giva så allsidiga uttryck för den allmänna opinionen som i ordinarie ordning företagna val. Härtill kommer, att upplösningsrätten endast bör nyttjas som ett korrektiv i rena undantagsfall. Det kan emellertid även ifrågasättas om förslaget är ägnat att vinna sitt eget syfte att öka den praktiska användningen i vårt konstitutionella liv av rätten att upplösa andra kammaren, eftersom denna rätt efter tillkomsten av 1866 års riksdagsordning endast kommit till utövning vid tre tillfällen, i trots av att nu gällande ordning enligt motionärernas egen mening knappast har någon hämmande verkan på upplösningsrättens begagnande under de tre första åren av en valperiod.

Även ur annan synpunkt kan det praktiska värdet av förslaget ifrågasättas. Efter budgetårets omläggning låter sig nämligen en upplösning av en

sittande lagtima riksdag i samband med förordnande av nya val svårigen göra före budgetens slutbehandling i riksdagen, då det egentliga riksdagsarbetet emellertid till väsentliga delar redan är slutfört. Och att underlätta upplösning sinstitutets begagnande under den korta mellantid som återstår till de ordinarie kammarvalen i september månad anser utskottet icke tillrådligt.

Redan med hänsyn till vad som sålunda anförts anser sig utskottet böra avstyrka det jämväl i motionen framförda förslaget, att vid urtima riksdag på hösten efter ordinarie val till andra kammaren den nyvalda kammaren skall träda i funktion i stället för en kammare med motsvarande sammansättning som före valet. Ett särskilt skäl mot förslaget i denna del är, att det ur praktisk synpunkt är önskvärt, att såvitt möjligt en viss tidrymd förflyter mellan tidpunkten för själva valet och begynnelseterminen för dettas giltighet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 februari 1934.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Oscar Gottfrid Karlsson, Björkman, Bergman, Larsén, Källman, Mellén, Silfverstolpe*, Borg*, Magnusson i Tumhult, Persson i Trången*, Andersson i Igelboda, Fast*, Vougt, Lindskog, Nordström, Lundqvist** och *Lundén*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Vougt*.